

Vydává Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd ve spolupráci s Českou národní bankou a Ministerstvem financí ČR prostřednictvím A.L.L. production, s.r.o., Praha

© UK Praha, Fakulta sociálních věd

Published by Charles University, Prague, Faculty of Social Sciences, in cooperation with the Czech National Bank and the Ministry of Finance of the CR, through the A.L.L. production, Ltd., Prague
© Charles University, Prague, Faculty of Social Sciences

Časopis je dokumentován v Social Science Citation Index (<http://www.isinet.com/>) a v elektronické verzi indexu EconLit (<http://www.econlit.org/>).

The journal is monitored by the Social Science Citation Index (<http://www.isinet.com/>) and the electronic EconLit index (<http://www.econlit.org/>).

OBSAH

Zpráva o inflaci – Inflační vývoj ve 2. čtvrtletí 2000 pohledem ČNB	514
Jiří JAROŠ: Měnové kurzy a zahraniční obchod – příklad Japonska a USA	523
Daniela ZEMANOVIČOVÁ: Ekonomická transformácia v SR po 10 rokoch	539
Semináře ČSE	
Martin ČIHÁK: Makroekonomie otevřené ekonomiky	550
Ondřej SCHNEIDER: České veřejné rozpočty	555
Martin ČIHÁK: Teorie chaosu a finanční trhy	559
Informace	
Kateřina ŠMÍDKOVÁ: Výroční konference Evropské ekonomické asociace v Bolzanu	562
David TRYTKO: Teoretické a praktické aspekty veřejných financí	564
Daňové judikáty	
Výběr ze soudních rozhodnutí ve věcech daní 12–13/2000	567

CONTENTS

The Czech National Bank's Inflation Report for Q2 2000	514
Jiří JAROŠ: Exchange Rates and Foreign Trade – An Example Involving Japan and the USA	523
Daniela ZEMANOVIČOVÁ: Economic Transition in the Slovak Republic	539
CEA-Seminars	
Martin ČIHÁK: Open Economy Macroeconomics: 1999 Nobel Prize	550
Ondřej SCHNEIDER: Public Budgets in the CR – Searching the Root of Imbalance	555
Martin ČIHAK: Chaos Theory	559
Information	
Kateřina ŠMÍDKOVÁ: European Economic Association Congress 2000	562
David TRYTKO: Theoretical and Practical Aspects of Public Finance	564
Tax Judicial Decisions	
Abstract from Court Decisions Concerning Taxation No. 12–13/2000	567

Toto číslo předáno do sazby: 25. 8. 2000

Souhlas k tisku: 3. 10. 2000

Autorská práva vykonává vydavatel (viz § 4 zák. 35 / 1965 Sb. ve znění změn a doplňků). Užití části nebo celku publikovaných textů – vč. publikovaných zpracovaných znění judikátů –, rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem (zejména mechanickým nebo elektronickým) bez výslovného svolení vydavatele je zakázáno.

Redakce prosí autory, aby při předávání příspěvků uváděli celé své jména, adresu domu i na pracoviště, telefonní, faxové a e-mailové spojení. K příspěvku je nezbytné přiložit anglické a české resumé (o rozsahu maximálně 150 slov). Příspěvek by neměl přesahovat 25 normovaných rukopisních stran, a to včetně grafů a tabulek. Pro elektronickou podobu prosime poživete program Word (až do verze 97).

Redakce předpokládá, že příspěvek nabízený k publikaci v tomto časopise je originální, tedy že dosud nebyl nabídnut a bez souhlasu redakce ani nebude nabídnut k publikaci jiné redakci nebo jinému vydavateli. Pokud tomu tak není, prosime o písemné sdělení této skutečnosti.

Teoretické a praktické aspekty veřejných financí

Hlavní a zároveň nejširší částí mezinárodní konference věnované otázkám veřejných financí, kterou uspořádala katedra veřejných financí na VŠE v Praze na zlomu března a dubna 2000, bylo jednání v plenárním zasedání s hlavními hosty konference Stephenem J. Maileym a Pavlem Mertlíkem. Méně rušnou, ale zato velmi rozvětvenou částí konference byla dvoudenní jednání v sekcích; tato jednání se úzeji specializovala na danou oblast veřejných financí spolu s upřesněním předem zvoleného téma, což umožňovalo zprostředkovat různé náhledy na danou problematiku.

Plenární zasedání

Krátce po zahájení konference vystoupil jako hlavní referující *Stephen J. Bailey* z *Glasgow Caledonian University* s příspěvkem „*Economic Principles for Local Government*“. Na základě ekonomické teorie a praxe Evropské unie nastínil základní otázky a principy týkající se místních samospráv, jejich funkcí, velikosti, struktury, financování, metod fungování a míry jejich nezávislosti na centrálním rozpočtu. Každému z této rámcových problémů se věnoval podrobněji, uvedené principy ilustroval na konkrétních údajích z praxe evropských zemí, přičemž poukázal na to, že mnoho z těchto zemí má k efektivnímu naplnění téhoto principu před sebou ještě dalekou cestu. Z těchto nastíněných principů vyplývá řada doporučení; uvedeme alespoň nejvýznamnější:

- většina služeb vyplývajících z alokační fiskální funkce by měla být zajištěna na místní úrovni, pokud užitky z nich plynoucí mají lokální charakter; centrálně by naopak měly být zabezpečovány ty statky, jejichž charakter tento lokální rámec přesahuje, jako např. obrana, zahraniční politika apod.;
- služby, u nichž sice dochází k tržnímu selhání, ale které společnost – a to nejen na místní úrovni – žádá, by měly být v případě nízkého rizika vládního selhání poskytovány na centrální úrovni. Jedná se totiž většinou o služby, jako jsou vzdělávání, zdravotnictví apod., které v sobě zahrnují nejen individuální, ale i společenské užitky;
- co do velikosti a struktury by místní vlády měly být co nejmenší (se zřetelem na úspory z rozsahu), pravomoc místních vlád by měla být ohraničena oblastí, ve které obyvatelé získávají užitky z veřejných statků;
- místní vlády by se měly snažit snížit svou závislost na centrálních vládách (vlastní příjmy místo sdílených daní a dotací z centrálního rozpočtu);
- dotace z centrální či vyšší územně samosprávné úrovni by měly být poskytovány pouze na ty služby, jejichž užitky přesahují hranice lokality, a za účelem vyrovnaní příjmů v municipalitách, které mají nedostatečně velké zdanitelné zdroje na obyvatele či vysoké výdajové nároky na obyvatele.¹

Profesor Bailey svým příspěvkem nastínil základní rámec pro další diskuzi o problémech fiskální decentralizace a efektivnosti rozhodování v rámci veřejného sektoru, která probíhala zejména v sekci A.

¹ podrobněji v plném znění příspěvku ve sborníku z konference nebo v: Bailey, S. J.: *Local Government Economics: Principles and Practice*, London 1999

Po krátké přestávce následovalo vystoupení ministra financí Pavla Mertlíka. V první části svého vystoupení se Pavel Mertlík zabýval modernizací daňové soustavy ČR a ve druhé odpovídal na otázky účastníků konference.

Doc. Mertlík nastínil svou představu modernizace daňové soustavy, která by měla proběhnout v horizontu 4–5 let. Za prvé, mělo by dojít k technickému zlepšení definicí daní a daňového zvýhodnění v souladu s *acquis communautaire*. Za druhé, měly by se přiblížit EU a světu sazby daní a struktura daňových úlev a pásem. Za třetí, modernizace by se měla týkat i správy daní. Jde o změny především v oblasti komunikace s finančními úřady, kde by mělo dojít ke změně pojetí přístupu správců daní k poplatníkům. Měli bychom se dostat na úroveň EU, kde daňový poplatník je klientem a úředníci nejsou pouze biřici, ale především pomocníci. Tento problém souvisí s celkovou reformou veřejné správy, která se bude tykat i systému vzdělávání státních úředníků. V této souvislosti by mělo dojít ke změně vzdělání správců daní, aby nebyly odborníky pouze na jednu daň, ale na celý systém.

V části, kdy byly kladený dotazy, informoval Pavel Mertlík o záměru vytvořit v rámci reformy důchodového systému sociální pojišťovnu. Cílem by mělo být převedení mandatorních výdajů ze státního rozpočtu. Mezi další téma dotazů patřily ekologické daně. Tento problém označil řečník za velice citlivý; proto bychom měli vyčkat na zkušenosti např. ze Švédska a Norska. V každém případě je třeba tento problém začít u nás řešit, ale opatrně a pomalu. K posledním dotazům patřilo téma vnitřního dluhu ČR; ten rychle roste, a to především proto, že rostou tzv. podmíněné závazky (KoB a FNM). Absolutní výše závazků se podle Pavla Mertlíka odhaduje na 600 mld. Kč; doposud však není jasné, kolik z této částky bude muset stát v budoucnu skutečně uhradit.

Jednání v sekcích

Jednání konference dále pokračovalo podle zaměření jednotlivých příspěvků v příslušných sekcích, což umožnilo zaměřit se hlouběji na danou oblast a soustředit odbornou diskuzi. Zajímavou novinkou průběhu diskuzí bylo zapojení interních doktorandů VŠE formou předem připravených diskutujících, jehož cílem bylo usnadnit začátek diskuze daného příspěvku a pomoci při jejím rozšíření.

Problémy fiskální decentralizace a efektivnosti rozhodování v rámci veřejných financí a veřejného sektoru (sekce A)

Rozebráno bylo fiskální rozdělení v Polsku, Rusku a v ČR, rozpočtový proces v Chorvatsku a v ČR a dále teoretické otázky týkající se vypovídací schopnosti používaných parametrů či vlivu bankrotů na fiskální nezávislost obecních rozpočtů.

Theoretické a metodické problémy vyjádření a analýzy výkonnosti veřejného sektoru (sekce B)

Příspěvky byly věnovány možnostem hodnocení efektivnosti rozhodování a kvantifikace výkonnosti veřejného sektoru obecně, problematice veřejných služeb, jejich financování a měření nákladovosti a efektivnosti, jakož i vyjadřování efektivnosti v jednotlivých oblastech veřejného sektoru, s přihlédnutím k oblasti obrany a školství. Dále byly nastíněny možnosti uplatnění nástrojů manažerského účetnictví v neziskových organizacích, účastníci byli seznámeni s výsledky pilotní studie hodnotící výnosnost obecního majetku ve vybraných obcích okresu Pardubice a s problematikou financování církví. Tato sekce se zabývala i všeobecnými, někdy spíše metodologickými otázkami, a to především v příspěvku zabývajícím se vysvětlením existence veřejného sektoru prostřednictvím teorie veřejných statků. Následně byl shrnut vliv politických a rozpočtových institucí na fiskální disciplínu a byly prezentovány výsledky analýzy výdajů na zdravotnictví při stárnutí populace.

Fiskální nástroje v hospodářské politice – teoretická východiska a praktické aspekty jejich uplatnění (sekce C)

Referenti se zabývali používáním fiskálních nástrojů v Polsku a dezinflačním programem prováděným v rámci fiskální a monetární politiky v Turecku v roce 2000; veřejným dluhem z pohledu fiskální politiky jako součásti státní hospodářské politiky; schodky veřejných financí v ČR ve spojení s hledáním strukturální složky schodku; vlivem měnové a fiskální politiky na saldo veřejných rozpočtů (zde šlo o reakci na loňskou konferenci). Závěrečný, čistě teoretický příspěvek se zabýval náhledem nových keynesiánců na stabilizační funkci veřejných financí.

Efektivnost daňového systému – problémy a nástroje jejího dosažení (sekce D)

Předmětem diskuze bylo ohodnocení efektivnosti správy a výběru daní v našem daňovém systému, formulace problémů a návrhy jejich řešení. Účastníci se soustředili na tuto problematiku: změny v daňové legislativě na Slovensku (se zajímavou okolností, kdy při zavedení možnosti uplatnit paušální daně pro určitou skupinu poplatníků této možnosti téměř nikdo nevyužil); optimalizace zdanění v rámci daňového managementu podniku; využití matematických metod při hodnocení efektivnosti daňových systémů; hranice mezi daňovým únikem, výhodou a úsporou; komparace přímých a nepřímých nákladů daňového systému ve Velké Británii, Austrálii a v ČR; aplikace mikroekonomického indiferenčního přístupu na hodnocení vztahu mezi přístupem k likvidaci daňových prohřešků a forem jejich likvidace.

Další diskuze se odvijela především od aktuálních úvah o zavedení paušální daně a presumptivního zdanění, vlivu daňové sazby na práci a zaměstnanost a na výši spotřeby a s tím související spravedlnost, kterou si většina ekonomů spojuje se snížením zdanění důchodu a zvýšením či zavedením zdanění u jiných předmětů.

Katedra veřejných financí na základě loňského ohlasu zpracovala sborník konference (Ize ho obdržet na katedře veřejných financí, VŠE, nám. W. Churchilla 4, Praha 3).

David TRYTKO*

SUMMARY

JEL Classification: H8

Keywords: public finance – miscellaneous issues – conference

Theoretical and Practical Aspects of Public Finance

David TRYTKO – University of Economics, Prague

The Public Finance Department of the University of Economics in Prague (VŠE Praha) recently held an international conference on „Theoretical and Practical Aspects of Public Finance.“ The main topics discussed were the public and the taxation sectors' respective decentralization, efficiency, and financial instruments. Economists from England, Czech Republic, Scotland, Italy, Belgium, Russia, Slovenia, Turkey, Slovakia, and several international organizations were present.

* interní doktorand VŠE Praha, KVF (e-mail: David.Trytko@roedl.cz)